1926—38 Riigikohtu abiesimeheks ja seejärel a-l 1938 administratiivosakonna esimeheks; ka oli ta 1925—38 õppeülesandetäitjaks administratiivõiguse alal Tartu ülikoolis. Sept-s 1938 nimetati P. õiguskantsleriks. Ta võttis 1936—37 osa riigivanem P. Päts'i (vt. ka *Suppl.*) poolt kujundatud ja juhitud komisjonist, kes koostas Põhiseaduse eelnõu kava, mis pärast läbivaatamist valitsuses võeti Rahvuskogus uue Põhiseaduse arutamisel aluseks. P. oli 1937. a. Rahvuskogu II koja liige kohtute esindajana ja 2. abiesimees. Ta on avaldanud kirjutisi teoses „Põhiseadus ja Rahvuskogu" (Tall., 1937), ajakirjas „Õigus" jm.

Pvl. 1936, nr. 82 ja 1938, nr. 234; „Uus Eesti" 1938, nr. 237 jm. saadud andmed. *T.*

PALVADRE, Jakob, enamlik poliitikategelane, eelmise vend, sünd. 15. IV 1889 vkj. Valgamaal Sangaste v. talupidaja pojana, õppis Karula ap.-õigeusu khk-koolis, Valga linnakoolis ja omandas siis algkooliõpetaja kutse. Poliitilist tegevust sotsiaaldemokraatide ridades alustas P. juba 1904, saades selleks mõjustusi Sangastest päritolevalt üliõpilaselt Karl Ruga'lt. A-l 1906 astus ta Vene Sotsiaaldem. Tööliste Partei (enamlaste) Valga organisatsiooni, kus oli a-ni 1908 noorte organiseerijaks. Seda tegevust jätkas ta järgmisel a. Valgamaal õpetajana, siis Tartus ja Pärnus ning 1910 Tallinnas, kus oli „Virulase" toimetuse liige. 1910. a. ta vangistati, mõisteti aga 1912 Riias Liivimaa sotsiaaldemokraatide vastu peetud poliitilises suurprotsessis Peterburi kohtupalati väljasõidu-osakonna poolt õigeks. Pärast protsessi võeti P. kohe sõjaväkke ja saadeti Ida-Siberisse sapööride väeossa, kust vabanes kevadel 1914. Maailmasõja ajal teenis ta kaardiväe sapööridepataljonis. Sõjaväes jätkas P. poliitilist kihutustööd ja oli seoses sellega 1916—17 mõnda aega vahistatud. Pärast 1917. a. märtsirevolutsiooni arendas ta agaralt enamlikku kihundust oma väeosas Vene edelarindel; s. a. okt-i riigipöörde ajal oli ta Petrogradis, kus valiti oma pataljoni komandöriks. Märtsis 1918 teotses P. juhtivalt eesti punaväe organiseerimisel ja valiti ühtlasi Eestimaa Kommunistliku Partei keskkomiteesse. Võtnud s. a. maist okt-ni osa võitlusist valgete vägedega, eeskätt tšehhi leegionäridega Uurali rindel, töötas P. järgmisel talvel (apr-ni 1919) põrandaaluse tegelasena Eestis. Tagasi läinud Venesse, oli ta Eesti punase diviisi ülem, võideldes Pihkva, hiljemini Daugavpilsi (Dünaburgi) juures ja siis Vene lõunarindel valgete vägede vastu. 1920. a. kevadest peale töötas P. vaheldumisi ja rööbiti eesti ja vene kommunistlikes organisatsioones, peamiselt pedagoogilisel alal. Lõpetanud vahepeal Petrogradi ülikooli, on P. toiminud Leningradi ülikoolis a-st 1924 ajaloo dots-na ja a-st 1927 korralise prof-na, ühtlasi 1928—30 ajaloo-filoloogia teaduskonna dekaanina, 1930—31 ajaloo-filoloogia instituudi juhatajana. Ta on võtnud osa ka rea teiste teaduslikkude ja poliitiliste organisatsioonide tegevusest. — P. on olnud Eesti Kommunistlikus Parteis, eriti pärast 1. dets-t 1924, J. Anvelt'i (vt. ka *Suppl.)* poolt juhitud mõõtuandva voolu suhtes esineva vastasrinna kandvamaid isikuid. Seetõttu heideti P-le ja ta mõtteosalistele (A. Vallner'ile, Peterson'idele, Anna Leetsmann'ile jt.) ette lubamatult rahvuslikku hoiakut ning nad tõrjuti juhtivailt kohtadelt poliitilisel alal kõrvale. 1925. a. peale on P. töötanud üksnes vene organisatsioones. Andmed P. tegevusest ja elust viimaste a-te kohta puuduvad. Mõnede teadete järgi olevat ta 1937. a. sügisel kahjurina vangistatud. Peale rohkearvuliste poliitilis-publitsistiliste kirjutiste on P. avaldanud ajaloo alal rea teoseid marksistlikus vaimus, ms. Eesti ajaloost eriti 1905. a. revolutsioonilise liikumise kohta. Neist väärivad mainimist „Uuem ajalugu klassivõitluse seisukohalt" (Petrograd, 1922), „Imperialistlik sõda" (Leningrad, 1924), „Trotskismi alused ja leninism" (Leningrad, 1925) ja „Революция 1905—7 г. г. в Эстонии" (Leningrad, 1926?), milles on kasutatud rohkesti ka senitundmata arhiiviainestikku.

Isikl. kogutud andmed. *T.*

PANDER, Christian Heinrich, baltisaksa zooloog ja paleontoloog, arst, sünd. 12. VII 1794 vkj. Riias pankuri pojana, õppis Tartu ülikoolis arstiteadust 1812—14 ja jätkas õpinguid Würzburgis, kus omandas dr. med. astme 1817; ta võttis 1820 loodusteadlasena osa Vene saatkonnast Buhhaara emiiri juurde, oli 1823—28 Peterburis Vene Teaduste Akadeemia korraline liige zooloogia alal ning arvati hiljemini kõrgema mäevalitsusameti juurde; surn. 10. IX 1865 vkj. Peterburis. — P-i

Eesti biograafilise leksikoni tÃƒÂ¤ienduskÃƒÂ¶ide, 1940, lk. 234